کێ ڕۆژنامەنووسە؟.. سەدیق سەعید ڕواندزی

بە پێی ئاماری سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان بێت، سەرووی پێنج هەزار ڕۆژنامەنووس لەو هەرێمە بچووکەی ئێمە هەن. لەو ژمارەیەدا، چەندیان پڕۆفیشناڵانە بە ڕەچاوکردنی ئیتیکی کاری ڕۆژنامەوانی، هەبوونی پاشخانێکی گەورەی ڕۆشنبیریی کار دەکەن، گەر لە مەحەکیان بدەین، ڕەنگە سەد ڕۆژنامەنووسێك بمێنێتەوە. بێگومان بە هەی پێشکەوتنی ژیاریی و مرۆییەکانی سەردەم و هاتنە ئارای سۆسیال میدیا و دنیای تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان کە زادەی پێشکەوتنە زانستییەکانی سەردەمن، لە کۆمەڵگەی ئێمەدا دۆخێك دروست بووە، کە هەرچی مایکێکی بە دەستەوە گرت، ئیدی پێی بگوترێت ڕۆژنامەنووس!
ئەم دۆخە وایکردووە بە هەزاران کەس، بێ هەبوونی هیچ پاشخانێکی زمانی و مەعریفی، بوێریی و خەسڵەتی کەسی و پیشەیی بێنە نێوەندەکە و بە داخەوە بە ئاسانیش بکرێنە بە ناو ڕۆژنامەنووس. بواری ڕۆژنامەنووسی بەر لەوەی ڕووبەری ڕووماڵکردنی هەواڵ و ڕووداوەکان و شرۆڤە و ڕاپۆرتی هەواڵ و خستنەڕووی کێشەکان بێت، هەڵگری شوناسێکی کولتووریی و مەعریفییە، ئەمەش ئەوە لە کارەکتەرەکانی نێو ئەو بوارە دەخوازێت، کە لە هەموو ڕووێکەوە توانایەکی گەورەی زمانەوانی و ڕۆشنبیرییەکی گشتییان هەبێت، بۆ ئەوەی لە سەرەتادا وەك ڕۆشنبیرێك و زمانزانێك دەربکەون، ئەوکات وەك ڕۆژنامەنووس، بەڵام لە هەرێمی کوردستاندا، بە داخەوە بە پێچەوانەوەیە، ئەمەش پەیوەندی ڕاستەوخۆی بەو فەزا ئازاد و کراوەیە هەیە کە بوونی هەیە، بە جۆرێك ئازادی کە دەبێ بە یاسا ڕێکبخرێت، تێکەڵ بە گەڕەلاوژێیی و بەرەڵایی بووە، کە ئەمەش گەورەترین مەترسییە بۆ سەر ئازادی خۆیەوە. هەڵبەتە وەك ناو، ڕەنگە هەزاران بە ناو ڕۆژنامەنووس هەبن، بەڵام ڕۆژنامەنووس کارەکتەرەکە، کە پێویستە هەڵگەی چەند تایبەتمەندییەك بێت ئەوانیش:
یەکەم: _ دەبێ زمانێکی پوخت و پاراوی هەبێت و بە کەمترین وشە و دەربڕین، پەیامەکەی بگەیەنێت.
دووەم: _ دەبێ بوێر و ڕاشکاو، هاوکات سەربەخۆ و بێ لایەن بێت و لە ژێر هەر جۆرە سازشێك و مەرایکردنێکی ماددییانە و کەسیانە، ئەو شوناسە گرنگەی خۆی لە دەست نەدات، وەك ئەوەی ئەمڕۆ دەیبینین کە بەشێکی زۆری ڕۆژنامەنووسان هەر ڕۆژە بە پارەی زیاتر لە

ک□ ناڵێکن، بێ ئەوەی بە بیریان دا بێت کە ئەم پ□تێنە، چ زیانێك بە ناوبانگ و کەسیەتی کۆمەڵایەتی و پیشەیان دەگەیەنێت.

سێیەم:_ ڕۆژنامەنووس دەبێ ئینسکلۆپیدیایەك بێت لە ڕۆشنبیریی گشتی، بە تایبەتیش لە میانەی ڕاپۆرت و ش□□ق□ی □□ژنامەوانی و وردەکاریی گەیاندن لە سەر هەر پرس و بابەتێکی سیاسی و نەتەوەیی و مێژوویی بێت.

چوارەم:_ دەبێ لە میانەی کارکردن، ڕەچاوی هەموو ئەو ئیتیکانە بکات، کە جەوهەری کاری ڕۆژنامەنووسی پێکدەهێنن.

پێنجەم:_ دەبێ سەرکێشی و بزێوی، لە هونەری مامەڵکردن لەگەڵ ڕوودا□ ن□خوازراوەکان شارەزا بێت. هیچ جوامێرییەك لەوە دانییە، ڕۆژنامەنووسێك کە هیچ لە هونەری ش□□□ و بەرگریی نازانێت، بە پێش پێشمەرگەیەکی قارەمان بکەوێت و ژیانی خۆی بخاتە مەترسییەوە، چونکە ژیان لە پیشە مەزنتر و پێویستترە.

شەشەم :_ ڕۆژنامەنووس دەبێ کەسێك بێت، بە ئاسانی دەستبەرداری بەها باڵاکانی مرۆیی و پیشەیی نەبێت و نا بێ کەسێك بێت ڕووپامایی و سازش، پۆست و دەسکەوت، بەرژەوەندی تایبەتی لە پێشەوەی کارەکەی ببینێت. بەشێکی زۆری ڕۆژنامەنووسان، لافی ئەوە لێ ئەدەن کە ئەوان بۆیە لە دەزگایەك دەڕۆن دەچنە دەزگایەکی دیکە، چونکە مەبەستیان خزمەتکردنی زیاتری بوارەکەیە، بەڵام شۆخییەکە لەوەدایە، هەر ئەوانە کاتێ لە دەزگاکەی خۆیان دەڕۆن، دەچنە ئەو کەنا□□انەی زۆرترین مووچە و بودجەی بۆ کارمەندەکان تەرخان کردووە، تا ئەو ڕادەیەی مووچەی بێژەرێکی ئافرەت کە هەموو سەرچاوەکەی تەنها جوانیەکەیەتی و ڕەنگە نەزانێت هاوەڵکارو هاوڵناو چین بە دەیان گەڵا بێت، کە ئەمەش هەر خۆی لە خۆیدا، ناڕاستی گوتەکەی ئەوان دەردەخات، کە ئەمانە بە دوای بەرژەوەندی کەسییەوەن نەك خزمەتکردنی گشتی.

هەفتەم:_ ڕۆژنامەنووس دەبێ زۆر بە وردی بواری کارکردنانەی خۆی پۆلێن بکات و لەو سنوورە دیاریکراوە کار بکات، کە لەگەڵ ئاستی تێگەیشتن و توانست و ڕۆشنبیریی گشتی ئەو یەکدەگرێتەوە. بۆ نموونە: ڕۆژنامەنووسێك کە لە هەموو ژیانیدا ڕۆمانێکی نەخوێندت□وە، نابێ دیمانەی ئەدەبی لەگەڵ ڕۆماننووسێك بکات کە شارەزایی لە بواری ئابووری و بۆرسەی دراو و بەرزیی و نزمی نرخ و بەهای دراوەکان نەبێت، نابێ لە سەر پرسی قەیرانی ئابووری و بازاڕی ئازاد و کا□ی ئابووری دیمانە بکات. ئەمە لە نێو ئێمەدا بە پێچەوانەوەیە، ڕۆژنامەنووس هەیە نازانێت دوو پرسیار لە بارەی ئەو بوارەی کە گوایا دیمانەی لە بارەوە دەکات بپرسێت و زانیاریی هەبێت، کەچی دیمانەش دەکات. بێگومان ئەمەش دەرەنجامی تێکەڵکرنی

ناپسپۆڕیانەی بوارەکەیە.
هەشتەم:_ ڕۆژنامەنووس دەبێ دڵنیا بێت لەوەی دەیڵێت و ڕووماڵی دەکات، بە تایبەتیش لە پەخشی زیندیدا، کە بوارێکی بۆ مۆنتاژو بڕین و سڕینەوە تێدا نییە.
نۆیەم:_ ڕۆژنامەنووسی حزبی، کاتێ لە دەزگایەکی ئۆرگانیشدا کاردەکات، دەبێ ئەوەی لە بەرچاوبێت کە ئەو سەرەتا ڕۆژنامەنووسە دواتر حزبی، بۆیە دەبێت بە یەك مەودا لە نێوان ڕووداوەکان، هەواڵ و کار و ڕووماڵەکان بووەستێت و نابێ ئایدیای سیاسیانەی خۆی تێکەڵ بە کاری پیشەییانەی بکات و ئیدی لە پەراوێزییەوە لایەنگیری بکات، چونکە ئەمە بەهاو بڕوای ڕۆژنامەنووسەکە لە نێو خەڵك و میدیادا ناهیڵێت. دیارە مەبەستی ئەمە لێرەدا، هەواڵ و ڕووماڵی دەرەوەی کاری حزبییانەیە. هەڵبەتە ئەستەمە ئەو هەموو تایبەتمەندییانە بەیەکەوە لە ڕۆژنامەنووسێکدا هەبن، بەڵام گەر پیشەییانە بڕوانینە کارەکە، دەبێ ڕۆژنامەنووس خەسڵەتی زۆر لەوە زیاتریشی هەبێت، کە ڕەنگە ئەمە پەیمان پێ نەبردبێت.